

Přijímání a ochrana uprchlíků v Evropě

Společné prohlášení vydané ICMC Evropa jménem sítě SHARE Network u příležitosti Konference SHARE Network (Brusel, 20. října 2015)

Od března 2012 spolupracuje organizace **SHARE Network** s **aktéry na evropské, národní i – a to především – na místní úrovni ve 20 evropských zemích**. Propojování měst, obcí, organizací občanské společnosti, dobrovolníků a uprchlíků/sdružení migrantů umožňuje postupovat koordinovaně a pomoci mnoha uprchlíkům se důstojným způsobem usadit, začlenit a osamostatnit v nové společnostech.

Toto prohlášení, stejně jako následující doporučení a závěry, jsou reakcí na mnohé akce a podněty tisícovek organizací i občanů z celé Evropy¹. Ústředním tématem prohlášení je přijímání a integrace lidí přicházejících do Evropy především na místní úrovni a dále pak ty akce a přístupy zúčastněných aktérů ze všech ostatních úrovní, jež mohou mít v uvedené oblasti pozitivní dopady. Doufáme, že se nám podaří vyvolat konstruktivní diskusi, která napomůže nastavit situaci v evropské společnosti tak, aby zde uprchlíci mohli budovat své nové životy úspěšně.

Nová éra ochrany uprchlíků

Počet nuceně vysídlených osob na celém světě vystoupal v současné době přibližně na 60 milionů, přičemž zhruba třetina z těchto osob jsou uprchlíci. Svět se tak ocitl uprostřed největší uprchlické krize od dob druhé světové války. Evropa zažívá uprchlickou vlnu bezprecedentní úrovně a počty uprchlíků denně narůstají. V kontextu této několikanásobné uprchlické krize, která kromě lidí proudících ze Sýrie zahrnuje také uprchlíky z řady dalších konfliktů a krizových oblastí po celém světě, je nezbytně nutné, aby **evropská reakce na nastalou situaci zůstala i nadále v souladu s mezinárodními závazky na ochranu uprchlíků**.

Má-li být evropská odpověď na tuto situaci efektivní, musí být evropské země **solidární a spolupracovat** nejen samy mezi sebou navzájem, nýbrž je třeba, aby Evropská unie projevila solidaritu i se zeměmi, které v současné době hostí převážnou většinu vysídlených osob. Těmto zemím je třeba poskytnout zvýšenou a dlouhodobou podporu. Dále je nutné vytvořit obranné mechanismy uvnitř Evropské unie, např. přesídlování, a rozšířit stávající ochranné a zákonné možnosti – jako doplněk již existujících programů pro přesídlení uprchlíků – s cílem umožnit uprchlíkům vstoupit do Evropy a hledat zde ochranu.

¹ Viz např. <http://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2015/oct/03/refugee-help-efforts>

Aby byla řešení, která Evropa uprchlíkům nabízí, skutečně trvalá, musí nově formulované evropské politiky a rámce zahrnovat i **nový přístup k přijímání a začleňování** těchto osob. V rámci nového přístupu je třeba **zapojit do procesu účastníky z místních komunit**, a to zejména v zemích, které mají s přijímáním uprchlíků malé zkušenosti. Proces začleňování uprchlíků musí být kromě toho **soustavně podporován na politické úrovni**, což pomůže mírnit projevy xenofobie u evropské veřejnosti a zvyšovat její pochopení pro nutnost poskytnout uprchlíkům ochranu.

Politika začleňování a partnerství pro přijetí většího množství příchozích

Inkluzivní společnosti zaručují všem svým členům, občanům i nově příchozím, stejná práva a příležitosti. Podaří-li se **vyřešit integraci nově příchozích na politické úrovni a prostřednictvím plánovaného přijímání a poskytování služeb na místní úrovni**, nově příchozí včetně uprchlíků se budou moci těšit stejným občanským právům jako místní občané a budou moci naplňovat své ambice a podílet se na životě svých nových komunit způsobem přínosným pro všechny.

V mnoha evropských zemích jsou již implementovány konkrétní politiky, které přijímání, ubytování, uvítání i možnosti začleňování uprchlíků ve městech i ve venkovských oblastech řeší. V zájmu co nejdůraznější podpory integrace by měly tyto politiky zohlednit v nejvyšší možné míře i takové faktory jako budoucí aspirace uprchlíků, rodinné vazby, příležitosti ke vzdělávání a k získání zaměstnání či podpůrné sítě.

Plánování, koordinace a komunikace

Pro úspěšné přijímání a začleňování uprchlíků je zcela zásadní aktivní **zapojení všech zúčastněných stran, koordinace, sdílení informací a zvyšování povědomí o tématu**. Uplatnění a koordinace všech těchto přístupů mohou přispět ke zvýšení podpory ochrany uprchlíků u evropského obyvatelstva a ke zvýšení citlivosti a akceschopnosti lokálních služeb.

Budeme-li chtít, aby byly evropské země schopny přijímat větší množství nově příchozích, bude nutné **vytvořit nová a novátorská partnerství mezi vládami, místními orgány, organizacemi občanské společnosti a dalšími poskytovateli služeb**. Ti by měli následně dále spolupracovat s širším okruhem zúčastněných subjektů, do něhož lze řadit církve, imigrantské spolky a diasporu, zaměstnavatele, univerzity a podobně.

Kromě standartních součástí integrace, jako jsou např. studium jazyka, přístup dětí ke vzdělání, zdravotní péče a podpora zaměstnanosti, by mělo plánování partnerství usnadňujících integraci zohlednit i specifické potřeby jednotlivých skupin uprchlíků, např. těch, kteří utrpěli trauma či dlouhodobě strádali bez přístupu k základní zdravotní péči. Partnerství by mělo zahrnout i **řadové občany a občanské iniciativy**, neboť právě ti by měli sehrávat ústřední roli při dotváření přijímajícího prostředí na místní úrovni (viz níže).

Řízení vzájemných očekávání

Integrace je komplexní a obousměrný proces vzájemného přizpůsobování, který neproběhne přes noc. Uprchlíci mohou mít od svých nových komunit nerealistická očekávání, například ohledně typu ubytování, které po příjezdu obdrží, či ohledně toho, jak rychle si mohou najít

zaměstnání. Nerealistická očekávání mohou mít v souvislosti s uprchlíky i lidé v hostitelské společnosti, když nesprávně odhadují, jak rychle si mohou uprchlíci osvojit nový jazyk či získat zaměstnání. Tato **vzájemná očekávání je nutné korigovat lepším poskytováním informací v obou fázích procesu**, tedy před odjezdem i po příjezdu. Další možností, jak očekávání korigovat, je umožnit a podporovat vzájemný styk místních obyvatel s uprchlíky při různých příležitostech či zapojením do společných aktivit.

Uvítání nově příchozích v evropských městech a obcích

Přímý kontakt a interakce uprchlíků s občany z přijímajících komunit může přispět k umenšení jejich izolace, ke zlepšení jejich jazykových schopností, k posílení pocitu sounáležitosti nebo k tomu, že uprchlíci lépe porozumí místní kultuře a systému. Zejména osvojení nového jazyka je obzvláště důležitou součástí procesu trvalého začlenění do nové společnosti. Možnost procvičovat si nový jazyk i mimo formální prostředí jazykových učeben může přitom uprchlíkům k osvojení nové řeši významně pomoci.

Samotní občané se mohou do procesu integrace uprchlíků zapojit prostřednictvím **dobrovolnických programů**. Ty mohou být zaměřeny na okamžité potřeby uprchlíků bezprostředně po příjezdu či na pomoc uprchlíkům s procesem jejich začleňování završeného dosažením úplné samostatnosti těchto osob. V tomto procesu mohou dobrovolníci plnit celou řadu funkcí, například pomoc s orientací ve službách a s přístupem k nim, pomoc dětem s domácími úkoly, mentorování, poskytnutí krátkodobého či dlouhodobého ubytování, orientace v místních podmínkách či zapojení do sportovních a kulturních aktivit. **Dobrovolnické iniciativy, organizace pomáhající uprchlíkům a místní služby by přitom měly postupovat koordinovaně**. Jedině tak bude možné zajistit uprchlíkům kvalitní pomoc reflektující jejich skutečné potřeby a zapojit do dobrovolnických aktivit, které by odpovídaly zájmům uprchlíků, rozvíjely jejich schopnosti a umožnily maximálně využít jejich potenciál, i širokou veřejnost.

Dobrovolnické iniciativy občanů jsou vynikajícím prostředkem integrace na lokální úrovni, zejména pak mají-li podporu místních úřadů. **Občané jsou schopni organizovat** s využitím celé řady sítí či médií flexibilní a rychlou humanitární pomoc, šířit informace či vyzývat k patřičným akcím, případně i přicházet s inovativními přístupy a řešeními adresujícími skutečné potřeby nově příchozích a uprchlíků. V Evropě tak již podobné iniciativy zajistily nově příchozím a uprchlíkům například možnost ubytování, zapojily soukromé podnikatele do procesu zaškolení a pracovního umístění odborníků z řad uprchlíků a dětem nově příchozích zpřístupnily umělecké, sportovní a vzdělávací aktivity.

Proces přijímání uprchlíků oficiální cestou, sociální služby a/nebo integrační programy sice nemohou být iniciativami občanů nahrazeny, mohou jimi však být vhodně doplněny. Občané na všech úrovních společnosti mohou významnou měrou přispět ke vstřícnému přijetí nově příchozích do evropských měst a obcí.

Doporučení: co může Evropa dělat

1. Přestože jsou v současné době plánovány a uskutečňovány evropské programy pro přesídlení uprchlíků a na jejich realizaci, stejně jako na pomoc oblastem v bezprostřední blízkosti Sýrie, byly

v EU vyčleněny zvláštní fondy, neproběhla dosud v Evropě dostatečně široká diskuse o tom, jakým způsobem uprchlíkům zajišťovat náležitý ubytování a podporu nutnou pro jejich rychlou integraci do společnosti.

Aby byly zmíněné programy úspěšné, a to z hlediska jednotlivých příjemců pomoci i z hlediska evropské veřejnosti, je třeba zohlednit v budoucích diskusích i v rozhodování na evropské úrovni zásadní význam úspěšného začleňování uprchlíků do společnosti a reflektovat ponaučení z předchozích období implementace těchto programů. Právě začleňováním nově příchozích se bude muset Evropa v následujících letech vážně zabývat, proto by se měla právě integrace stát hlavní prioritou Evropského programu pro migraci.

2. V národních programech AMIF je na aktivity související s integrací uprchlíků vyčleněno pouze 20% celkového finančního krytí, což je částka, která v současném kontextu zdaleka nedostačuje. Finanční prostředky AMIF vyhrazené na integraci jsou ale zpravidla vynakládány na činnost zaměřenou na jakékoli státní příslušníky třetích zemí, z nichž uprchlíci tvoří jen část. Určité množství finančních prostředků AMIF pro integraci by ale mělo být vyhrazeno výhradně na integraci *uprchlíků*.

3. Priority a cílové skupiny integrace musí být definovány na úrovni měst po konzultaci s partnery z řad občanské společnosti a s místním obyvatelstvem. Právě města totiž vědí nejlépe, co přesně je v souvislosti se začleňováním nejvíce třeba. Přímý přístup měst k fondům AMIF pro integraci by zajistil, aby se peníze z evropských fondů pro integraci dostaly až na místní úroveň a podpořily účinná, lokálně ukotvená opatření vedoucí ke skutečně úspěšné integraci uprchlíků do nových komunit.

4. Na evropské, národní i místní úrovni je třeba podporovat a schvalovat dobrovolnické a občanské iniciativy – tato podpora by se měla realizovat mimo jiné prostřednictvím rozvinuté integrační politiky, finančních prostředků pro koordinaci a nástrojů pro nábor, řízení a podporu dobrovolníků.

5. V případě Evropských fondů trvá alokace a zpracování ze strany členských států příliš dlouho. Města a jejich partneři přitom své služby poskytují přímo v první linii integračního procesu, a navíc již prokázaly svou schopnost urychleně reagovat na humanitární krize. Přímý přístup ke zdrojům, jemuž v současné době brání nařízení AMIF, by městům umožnil tuto schopnost zmobilizovat a využít ji k rychlejšímu a efektivnějšímu naplňování humanitárních potřeb.

6. Je nutné upravit struktury pro koordinaci a sdílení informací souvisejících se začleňováním mezi národními vládami, místními autoritami a organizacemi občanské společnosti. Sdílení politických i praktických zkušeností s integrací napříč Evropou by se mělo soustředit na přenos informací ze zemí, které mají s přijímáním uprchlíků dlouhodobou zkušenost, do zemí, které jí mají méně. Vnitrostátní orgány by pak měly předávat informace a znalosti s využitím školení a nástrojů a prostředků uplatňovaných na regionální a místní úrovni.

7. Zúčastněné subjekty na všech úrovních se musí zaměřit na zvyšování povědomí o nutnosti ochrany uprchlíků a na kvalitní komunikaci o právních aspektech a opatřeních podporujících integraci nově příchozích. Sem spadá i nutnost zavedení antidiskriminačních politik a programů.

Přijímání a ochrana uprchlíků v Evropě

Společné prohlášení vydané ICMC Evropa jménem sítě SHARE Network u příležitosti Konference SHARE Network (Brusel, 20. října 2015)

Signatáři

European networks:

- **European Council on Refugees & Exiles (ECRE):**

- **Jesuit Refugee Service (JRS) Europe:**

International organisations

- **United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)**

- **International Organization for Migration (IOM):**

Austria

- **Refugees Welcome Austria**

Czech Republic

- **Burma Centre Prague**

Poland

- **Refugee.pl Foundation**

